KATIKA MAHKAMA KUU ZANZIBAR

TUNGUU

RUFAA YA JINAI Nam. 32 YA 2023

(Kutoka Kesi ya Jinai Nam. 130/2022 ya Mahkama ya Mkoa Zanzibar iliyoketi Vuga ya tarehe 31/10/2022, Mhe. Khamis A. Simai, RM)

MRISHO SULEIMAN NGOZONA.....MUOMBA RUFAA

DHIDI YA

MKURUGENZI WA MASHTAKA.....MUOMBEWA RUFAA

HUKUMU

29 Januari & 12 Februari, 2024

A. I. S. Suwedi, J

Muomba rufaa alishitakiwa mbele ya Mahkama ya Mkoa, Vuga kwa makosa mawili. Kosa la kwanza ni kosa la Kumtorosha Mtoto wa Kiume kinyume na kifungu cha 113 (b) na kosa la pili ni kosa la Kumnajisi Mtoto wa Kiume kinyume na kifungu cha 115 (1) vyote ni vya Sheria ya Adhabu, Sheria Nam. 6/2018, Sheria za Zanzibar. Ilielezwa mbele ya Mahkama ya Mkoa kuwa siku ya tarehe 14/08/2022 majira ya saa 2:00 asubuhi huko Dole, Wilaya ya Magharibi "A", Mkoa wa Mjini/Magharibi Unguja, muomba rufaa alimchukua **Yas** (jina kwa jailli ya hukumu hii tu), mtoto wa kiume mwenye umri wa miaka 8, mtoto ambae yupo chini ya uangalizi wa wazazi wake kutoka maeneo ya nyumbani kwao na kumpeleka chini ya Muembe, Dole bila ya

ridhaa ya wazazi wa mtoto huo. Aidha muda huo huo ilielezwa kuwa muomba rufaa alimuingilia mtoto **Yas**.

Baada ya kusikiliza ushahidi, Mahkama ya Mkoa iliridhika na ushahidi huo na muomba rufaa alitiwa hatiani kwa makosa yote mawili na kupewa adhabu ya kutumikia Chuo cha Mafunzo kwa miaka 10 kwa kosa la kwanza na miaka 14 kwa kosa la pili, adhabu ambazo zimetakiwa ziende sambamba.

Muomba rufaa hakuridhika na hukumu iliyotolewa alileta rufaa hii ikiwa na sababu sita za kutoridhika na uamuzi. Sababu hizo ni kama ifuatavyo:

Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa amekosea kisheria na kiushahidi kwa kusaini proceeding iliyokuwa na mapungufu ya hati ya mashtaka.

> Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa amekosea kisheria na kiushahidi kwa kushindwa kuuchunguza ushahidi wa PW1 ambao unaonesha wazi ni wa kupanga dhidi ya mrufani.
>
> Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa amekosea kisheria na kiushahidi kuukubali ushahidi wa PW2, PW3 na PW4 ambao una tata mwingi katika kuthibitisha kosa la mrufaa moja kwa moja.
>
> Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa Vuga amekosea kisheria na kiushahidi kwani PW4 alikiri kwamba PW1 ni mental order katika ukurasa wa 13.
>
> Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa amekosea kisheria na kiushahidi kwa kushindwa kuzingatia utetezi wa mrufani, kwani ni

Wazi mtu hatiwi hatiani kutokana na udhaifu wake wa utetezi bali ni kwa uzito wa ushahidi wa mashtaka.

Kwamba, Hakimu wa Mahkama ya Mkoa amekosea kisheria na kiushahidi katika hukumu yake ameegemea zaidi kutolea mifano ya kesi za nyuma kuliko kuuchambua ushahidi kwa kina.

Sababu hizo sita zinajadilika katika maeneo manne, eneo la kwanza litajumuisha sababu ya 1, sababu ya 4 na sababu ya 6 na nitazitolea maelezo kwa pamoja. Eneo jengine lilijitokeza katika rufaa hii ni kupitia sababu ya pili ambayo mimi naona kuwa muomba rufaa anajaribu kutikisa uaminifu wa shahidi Nam. 1 wa upande wa muombewa rufaa. Pia kwa kuisoma sababu ya tatu, muomba rufaa anaonesha mkinzano wa ushahidi kwa Shahidi Nam. 2, 3 na 4 na mwisho ni suala la kutokuzingatiwa kwa ushahidi wake aliotoa mbele ya Mahkama ya Mkoa.

Siku ya kusikilizwa kwa rufaa hii muomba rufaa alifika yeye mwenyewe bila ya uwakilishi wa kisheria na hakuwa na la kuongeza zaidi mbali ya kuiomba Mahkama hii kuchukua sababu zake za rufaa kama alivyoziwasilisha na kuomba rufaa yake ikubaliwe, hatia pamoja na adhabu aliyopewa vitenguliwe.

Kwa upande wa muombewa rufaa yeye aliwakilishwa na Bw. Annuwar Saaduni, Wakili wa Serikali Mkuu na alijibu rufaa hii kwa kuchanganya sababu ya 1 na ya sababu ya 4 kwa pamoja ambapo alieleza kuwa sababu hizi zote

mbili hazina msingi wowote kisheria. Kama muomba rufaa alikuwa anahitaji kuitumia hati ya mashtaka katika rufaa yake, basi angeomba kupatiwa kabla ya kuwasilisha rufaa yake. Na kwa Shahidi Nam. 3 ingawa muomba rufaa alisema Shahidi Nam. 4 kusema kuwa mtoto yupo sawa kiakili sio sababu ya kuharibu mwenendo mzima wa kesi.

Bw. Saaduni pia aliwasilisha sababu nyengine za rufaa zilizobaki kwa pamoja ambapo alieleza kuwa kuna mambo matatu yameibuliwa na muomba rufaa. Kwanza, suala la uaminifu wa ushahidi ambao hatuwezi kupima hapa mbele ya Mahkama hii kama ilivyoelezwa katika kesi ya **Moses Mwakasindele dhidi ya Jamhuri** (2019) TLR 528.

Wakili Saaduni pia alieleza kuwa muomba rufaa ameibua suala la kukinzana kwa ushahidi wakati suala hilo halina nafasi katika rufaa hili. Hakuna shaka yeyote iliyotokea katika ushahidi wote wa upande wa muombewa rufaa. Aidha, alieleza kuwa Mahkama ya Mkoa imezingatia ushahidi wa upande wa utetezi kama inavyoonekana kuanzia ukurasa wa 9 hadi kurasa wa 16. Mwisho aliiomba Mahkama hii kuikataa rufaa hii lakini aliiomba Mahkama hii kuangalia adhabu iliyotolewa kwa mazingatio ya kifungu cha 115 (1) cha Sheria Nam. 6 ya Mwaka 2018.

Moja kwa moja nitaanza na sababu ya 1, 4 na ya 6 ambazo kwa maoni yangu sababu hizi zote tatu hazina msingi wowote kisheria. Muomba rufaa amelalamika kuwa Mhe. Hakimu wa Mkoa amekosea kusaini mwenendo wa

shauri ambao ulikuwa una mapungufu ya hati ya mashtaka. Hii nimeelewa kuwa muomba rufaa alipopatiwa mwenendo wa shauri, hati ya mashtaka haikuambatanishwa. Kwenye hili nakiri kuwa kama muomba rufaa hakupatiwa hati ya mashtaka alipopelekewa mwenendo wa shauri, basi hilo ni kosa. Hii ni kwa sababu anaeomba mwenendo wa shauri anapaswa kupatiwa kila kitu kilichotumika katika shauri husika, kuanzia hati ya mashtaka, maelezo ya ushahidi yaliyochukuliwa na mwenendo mzima wa shauri ikijumuisha vielelezo vya nyaraka kama vilitolewa wakati wa kusikiliza ushahidi hadi hukumu ya shauri hilo. Hata hivyo, hili sio kosa la kufanya mwenendo wa kesi wa Mahkama iliyosikiliza kesi kuwa ni mbovu. Mtu yeyote aliyeomba mwenendo wa shauri husika na ikatokea kuwa kuna upungufu wa kitu chochote katika mwenendo aliopatiwa basi ana wajibu wa kuomba kitu kilichopungua Mahkamani. Hii ni kusema kuwa, baada ya muomba rufaa kugundua kuwa kuna upungufu wa hati ya mashtaka katika mwenendo wa shauri aliopelekewa, alikuwa na wajibu wa kumuandikia Hakimu Dhamana wa Mkoa wa Mjini/Magharibi, Unguja na kuomba kupatiwa hati ya mashtaka iliyokosekana katika mwenendo aliopewa awali. Aidha, angefanya hivi, Mahkama isingezingatia muda ule pia alioutumia kuomba hati ya mashtaka katika kuhesabu muda wa ukomo wa rufaa hii. Kwa wakati huu sasa, naona hoja hii haina msingi.

Hoja nyengine katika sababu hızı aliyolalamikiwa Mhe. Hakimu wa Mkoa ni kukubali ushahidi wa Shahidi Nam. 4 ambae alikiri kuwa Shahidi Nam. 1 yupo sawa kiakili katika ukurasa wa 13. Nimeangalia ukurasa huo wa 13 nimeona ni Shahidi Nam. 3 kama alivyoeleza Wakili Saaduni na sio Shahidi Nam. 4 kama alivyosema muomba rufaa. Shahidi Nam. 3 alikuwa anaeleza hali ya mtoto (Shahidi Nam. 1) wakati alipompokea, alieleza kuwa:

> …… The child was mental order, no injuries appear at his body, no sign of beaten……

Maneno haya ndio aliyanukuu muomba rufaa katika sababu yake ya 4 na bila ya kupoteza muda sijaona kosa katika maneno hayo la kuweza kumtia makosani Mhe. Hakimu. Halikadhalika, sijaona sababu ya kumtia makosani Mhe. Hakimu kwa kutoa mifano ya kesi za nyuma za Mahkama za juu yake kwa sababu maamuzi ya Mahkama ya Mahkama Kuu pamoja na Mahakama ya Rufani ni sheria na Mahkama ya Mkoa inalazimika kufuata uamuzi wa Mahkama hizo za juu yake.

Baada ya kusema hayo, sasa niingie kwenye sababu ya rufaa ya 2 , 3 pamoja na ya 5. Kwa kuwa sababu hizi zote zinaongelea juu ya ushahidi wa upande wa muombewa rufaa, nitaanza kwanza kwa kuupitia huo ushahidi uliotolewa mbele ya Mahkama ya Mkoa.

Kesi ya upande wa muombewa rufaa kesi yake ilijengwa na mashahidi wa 4 na ushahidi wao ulianzia siku ya tarehe 14/08/2022 majira ya saa 2

asubuhi huko Dole wakati Shahidi Nam. 1 (**Yas**), mvulana mwenye umri wa miaka 9 alipokuwa anakwenda Madrasa. Alinyooshewa kisu na muomba rufaa na hapo alimchukuwa na kumpeleka chini ya Muembe maeneo ya Dole na huko ndiko alipomuingilia kupitia utupu wake wa nyuma. Shahidi huyu hakuendeleza tena safari ya madrasa bali alirejea nyumbani kwao huku akiwa analia. Shahidi Nam. 1 alimtambua vizuri muomba rufaa kwa jina la Mrisho dudu na alisema kuwa anaishi Dole kwa bibi yake.

Hadithi iliendelea pale Shahidi Nam. 2 ambae ni mama wa Shahidi Nam. 1 alipomsikia mwanawe analia. Alimuuliza kulikoni nae alimuelezea kuwa Mrisho dudu amemuingilia huko chini ya Muembe. Shahidi huyu alimuuliza jirani yake kama anamfahamu Mrisho dudu na aliambiwa kuwa ni mjukuu wa Bi Mrisho na hapo ndipo alipomjua kwa sababu hakuwa akifahamu kama anajulikana kwa jina la Mrisho dudu. Hapo alifanya utaratibu wa kufika kwa Mjumbe wa Sheha pamoja na Sheha na baadae aliripoti kituo cha Polisi Mwera. Mwisho walifika Hospitali ya Mnazimmoja ambapo daktari aliemchunguza alithibitisha kuwa Shahidi Nam. 1 amenajisiwa. Shahidi huyu alifanya jitihada binafsi baadae kwenda anakoishi muomba rufaa pamoja na Shahidi Nam. 1 ambae aliwaonesha muomba rufaa kuwa ndie aliemchukua.

Shahidi Nam. 3 alikuwa ni shahidi daktari aliemchunguza Shahidi Nam. 1 siku hio hio ya tarehe 14/08/2022 majira ya saa 6 mchana. Shahidi huyu alithibitisha kuwa sehemu za utupu wa nyuma wa Shahidi Nam. 1 ziko wazi

kuruhusu kidole kupenya kwa rahisi. Hati ya Uchunguzi (PF3) ilitolewa Mahkamani na kupokelewa kama kielelezo cha upande wa Mashtaka Nam. 1. Ushahidi wa upande wa muombewa rufaa ulifungwa na Shahidi Nam. 4 ambae ni mpelelezi ambae alieleza tu namna alivyofanya uchunguzi wake. Kikubwa kilichoonekana katika ushahidi wake ni kuthibitika kwa eneo la tukio ambapo kabla ya kwenda walimtaka Shahidi Nam. 1 aeleze mazingira yakoje na baada ya kwenda kwa pamoja na muomba rufaa na Shahidi Nam. 1 walikuta mazingira yale yale waliyoelezwa.

Kwa upande wa muomba rufaa, nae alijenga kesi yake kwa mashahidi 4 akiwemo yeye mwenyewe. Ushahidi wake ulianza tarehe 14/08/2022 majira ya saa 11 za Jioni pale alipofatwa na watu wanaolalamika kuwa kamchukua mtoto wao majira ya saa 2 asubuhi ambapo alikana tuhuma hizo na alieleza kuwa ni kesi ya kupangwa kwa vile mama wa Shahidi Nam. 1 alitaka amuuzie kipande cha ardhi na alimkatalia. Hata hivyo, majira ya saa 2 asubuhi alisema kuwa alikuwa hayupo maeneo ya Dole bali alikuwa kliniki Hospitali ya wagonjwa wa akili, Kidongochekundu. Mfanyakazi wa hospitali hio alifika kutoa ushahidi ambapo alieleza kuwa muomba rufaa anahudhuria hospitalini hapo tokea tarehe 31/08/2018 kwa matatizo ya kutumia madawa ya kulevya. Alieleza pia siku ya tarehe 14/08/2022 kumbukumbu zinaonesha kuwa muomba rufaa alihudhuria kiliniki saa 3:40 asubuhi ila hakuna kumbukumbu kama alifika kuhudhuria mafunzo ya asubuhi kwa siku hio.

Aidha, ushahidi wa muomba rufaa unaonesha kupitia Shahidi Nam. 3 ambae ndie bibi yake anayeishi nae kuwa siku hio ya tukio aliondoka nyumbani majira ya saa 2 asubuhi kuelekea mjini ambapo mke wake ndie aliemsindikiza. Mke wa muomba rufaa nae alifika kutoa ushahidi kama Shahidi Nam. 4 na alieleza kuwa siku ya tare 14/08/2022 alimsindikiza mume wake (muomba rufaa) majira ya saa 1 asubuhi kwenda kituo cha daladala kwa lengo la kwenda kliniki Kidongochekundu. Alimuacha akiwa anapanda daladala na yeye alirejea nyumbani.

Baada ya kuupitia ushahidi naanza moja kwa moja na hoja ya kuaminika kwa Shahidi Nam. 1 wa upande wa muombewa rufaa. Muomba rufaa amemlaumu Mhe. Hakimu kwa kutouchunguza ushahidi wa Shahidi Nam. 1 ambao unaonesha wazi kuwa ni wa kupanga. Awali ya yote, ni matakwa ya sheria kuwa shahidi yeyote anapaswa kuaminiwa isipokuwa pale ambapo itathibitika vyenginevyo kama ilivyoelezwa katika kesi ya **Goodluck Kyando dhidi ya Jamhuri** (2006) TLR 363. Aidha, suala la kumpima shahidi ni suala la Mahkama iliyomsikiliza shahidi husika kama ilivyosemwa katika kesi ya **Moses Mwakasindele** (iliyonukuliwa na Bw. Annuwar)

Hatahivyo, Nimeusoma kwa makini ushahidi wa Shahidi Nam. 1 ambae ni mtoto wa miaka 9 wakati anatoa ushahidi huo. Kumbukumbu zinaonesha kuwa shahidi huyu tokea anaulizwa masuali ya awali na Mahkama, amekuwa akijibu kwa ufasaha na kueleweka kiasi ya Mahkama kukubali na kuwa na

maoni kuwa mtoto ana uwezo wa kutoa ushahidi na kwamba alielewa hadi maana ya kiapo. Halikadhalika, nimesoma maelezo yake ya ushahidi wake sijaona kiashiria chochote cha kuutia doa ushahidi wa mtoto na kumtia makosani Mhe. Hakimu wa Mkoa. Hivyo, sababu hii haina uzito wowote wa kisheria.

Muomba rufaa kama nilivyoeleza awali pia kwa kupitia sababu ya 3, aliongelea suala la mkinzano wa ushahidi kwa Shahidi Nam. 2, 3 na 4. Kwa kuwa muomba rufaa hakuwa na maelezo ya ziada wakati wa kusikiliza rufaa hii, nilishindwa hasa kujua ni kitu gani alikiona kuwa kimekinzana kati ya mashahidi hao aliowataja. Ila kwa kuzingatia maslahi ya haki nimesoma maelezo ya mashahidi hao kwa makini sana ili nione kama kuna mgongano wowote kati ya mashahidi hao. Ushahidi unaonesha mtoto **Yas** aliondoka nyumbani kwao kwa lengo la kwenda madrasa siku ya tarehe 14/08/2022 majira ya saa 2 asubuhi. Hakufika na tukio likatoa baina ya madrasa na nyumbani. Alirejea kwao mara baada ya tukio akiwa analia. Muunganiko wa ushahidi huu ukapatikana kwa mama wa mtoto (Shahidi Nam. 2) ambae siku hio hio alifanya taratibu za kuripoti hadi kufikia hospitali ambapo alipokelewa na Shahidi Nam. 3. Shahidi Nam. 3 nae alitoa ushahidi kwa kueleza tarehe ya siku ile ile ya tukio na kutoa matokeo ya uchunguzi wake. Nilimalizia na Shahidi Nam. 4 ambae nae alieleza yale aliyofanya yeye baada ya kukabidhiwa jalada kwa jailli ya upelelezi.

Ukweli ni kwamba nimeshindwa kuona popote ambapo mashahidi hao watatu kuwa wamekinzana kuweza Kuleta athari kaika kesi ya msingi. Hivyo, sababu hii pia haina uzito mbele ya macho ya sheria.

Muomba rufaa mwisho alilalamikia suala la kutokuzingatiwa kwa ushahidi wake aliotoa mbele ya Mahkama ya Mkoa. Kumbukumbu zinaonesha kuwa muomba rufaa aliegemea na utetezi wa kutokuwepo maeneo ya Dole siku ya tarehe 14/08/2022 majira ya saa 2 za asubuhi. Bali alikuwa kliniki Hospitali ya wagonjwa wa akili Kidongochekundu na mashahidi wake aliwaleta Mahkamani wote wamekuja kuunga mkono hoja hio.

Ingawa kumbukumbu hazioneshi kama alitimiza matakwa ya kutumia utetezi wa kutokuwepo eneo la tukio, Mhe. Hakimu hakuufumbia macho utetezi huo, bali aliusemea na kufikia uamuzi. Mhe. Hakimu kuanzia ukurasa wa 7 hadi wa 9 aliongelea kwa kina utetezi wa muomba rufaa wa kutokuwepo eneo la tukio. Naonesha kipande kidogo kinachoonekana katika hukumu ya Mahkama ya Mkoa pale Mhe. Hakimu alipoanza kuuzingatia utetezi na pale alipomalizia:

> In other hand, his defence the accused had raised an alibi defence alleging on material day at 8:00 hours he was attending at clinic at Kidongochekundu mental Hospital and on his part called three witnesses to support his allegation. However having passed through their evidence I find that there is some discrepancies between he accused testimony and his witnesses. We read it for instance while

> the accused alleged that at 8:00 hours he was at Kidongochekundu clinic while the evidence of DW2 shows that the accused attended at clinic at 9:40 hours to take his medicine
>
> ……
>
> ……
>
> ……..
>
> Basing on the above facts, it is settled view of this court since the accused was well identified at the scene of the crime being the one who defiled PW1 his alibi defence has not weight at all……

Maelezo hayo yote yanaonesha ni namna gani Mhe. Hakimu alivyozingatia utetezi na alifanikiwa kuonesha sababu za kutokuuamini utetezi huo ambapo kwa upande wangu pia sioni sababu ya kutokukubaliana na matokeo ya Mahkama ya Mkoa.

Kwa msingi huu, naiona rufaa hii kuwa haina msingi, sababu zote zilizowasilishwa zimekosa nguvu ya kisheria na hivyo nazikataa sababu zote na naitupilia mbali rufaa hii.

IMESAINIWA leo TUNGUU ZANZIBAR tarehe 12 Februari, 2024

A. I. S. Suwedi

JAJI